

Narancs XVIII. évf. 27. szám - 2006-07-06

Elsüllyedt szerzők II.: Aki elhagyta a Nehéz Múzsát - Darvas Szilárd (1909-1961)

Költőnek indult, majd népszórakoztató lett belőle, páratlanul sikeres a maga nemében. Sokoldalú, termékeny író volt, s talán túlságosan szellemes ahhoz, hogy komoly helyet vívjon ki magának a magyar irodalomtörténetben.

A filléres és diszkonthumor győzedelmes jelenkorában, midőn a konzervből előtálalt műkacagás betölti mindennapjainkat, hasznos lehet a XX. század (félig-meddig) elfeledett magyar íróinak sorában megemlékeznünk Darvas Szilárdról. Ez a villódzóan tehetséges humorista rövid élete során volt költő, librettista, lapszerkesztő, konferanszié, satíra- és forgatókönyvíró, s számos műve - tudjuk vagy sem - máig része tömegkultúránknak.

Az 1909-ben Budapesten született Darvas Szilárd, ámbár kitanulta a nyomdászszakmát, mint minden valamirevaló ifjú ember, költőnek készült. Ambíciói és képességei mindazonáltal messze túlhaladták az önképző köri kereteket, s a könnyed verselésű Darvas a kamaszkor éveit meg a kötelező epigonizmus "farkasírmés tarka rímeit" elhagyva is hű maradt a lírához. Alkotásait a harmincas évek során két verseskötetbe gyűjtve, saját kiadásában bocsátotta a közönség elé: 1934-ben Ember az óramutatón, 1939-ben pedig Ördögsziget cím alatt.

Budapesti és erdélyi folyóiratok is közölték munkáit, így költeményei megjelentek a kolozsvári Korunk, a József Attila és Ignó Pál által szerkesztett Szép Szó, valamint a Nyugat örökébe lépett Magyar Csillag hasábjain. Az említett folyóiratok az irodalmi (és részint a közéleti) baloldal orgánumai voltak, határozott antifasiszta jelleggel, s alkalmasint Darvas Szilárd politikai beállítottságát is ezekkel az ismertetőjegyekkel jellemezhetnénk. Verseiben ugyanis figyelemre méltó merészséggel és vitriolos gúnnyal tépázta a fönnálló rendszer tekintélyét, s a magánéletében is kamatoztatott vagány kurázsiját a II. világháború vérzivatarainak közepette is megőrizte. Úgyannyira, hogy 1943-ban nemcsak egy szovjet költő versének fordításával és közzétételével demonstrált az Illyés Gyula által szerkesztett Magyar Csillagban (mely lapot Ottlik Géza szellemesen a Nyugat álneveként aposztrofálta), de egy ugyanitt publikált háborúellenes költeményéért (Katakomba - két keresztény beszélget) még hadbíróság elé is citálták. Darvas azonban verseiben hol mesteri, hol inkább mesterkélt allegóriákba csomagolta félreérthetetlen üzenetét, s így nem találtak rajta fogást a tisztai váll-lapos bírák. (Eme allegorikusan rendszerellenes versei okán hasonlította őt utóbb Tompa Mihályhoz a nemzedéktárs Rónai Mihály András.)

Az Ukrainát is megjárt Darvas Szilárd tehát 1945-ben korántsem meglepő módon a kommunisták oldalán tűnt föl, ám míg politikai állásfoglalásában következetesnek bizonyult, irodalmárként határozottan irányt váltott. Az addig lírai ígéretként számon tartott poéta érdeklődése ugyanis a publicisztika és a könnyű műfaj felé fordult. 1945-ben írott Munkarend című versének utolsó négy sorában ekképp körvonalazta új művészi programját:

*"gyürkőzz és hordd az omladékat,
öröklött gőgöd dobd ma el,
ne restellj a szemétbe nyúlni
s írd róla kuplét, hogyha kell!"*

Darvas, aki később azzal indokolta hűtlenségét a Nehéz Múzsához, hogy külön kivétellé akart válni ("egy ember, aki nem ír verset"), a Szabadság belső munkatársa és a koalíciós évek egyik

kombattáns politikai cikkírója lett. S ezzel párhuzamosan az ország egyik legnépszerűbb humoristája, amely fejlemény nem volt minden előzmény nélkül való, hisz Darvas már jóval 1945 előtt írt humoros jeleneteket, komédiákat és tragikomédiákat (részint Szarvas Dénes név alatt), s a korszak másik jelentős humoristájával, a szépíróként indult Gádor Bélával is már a felszabadulás előtt munkakapcsolatba, alkotótársi viszonyba került.

Már humoristaként, de költői jártasságára azért jócskán támaszkodva írta meg sokak szerint talán legjobb művét, az 1947-ben könyv formában megjelentetett *A csodálatos papagáj* című irodalmi karikatúragyűjteményt. Ez a politikai felhangokat sem nélkülöző parodisztikus összeállítás nem egyszerűen az Így írtok Ti legsikerültebb folytatása volt, hanem ön- és egyedülálló remekmű. S meglehet, Darvas esetenként durván tévedett politikai értékeléseiben, azért az egyes szerzők kvalitásait csálthatatlan esztétikai érzékkel ítélte meg. Az irodalmi és újságcikk-paródiák sorában ott találjuk Zsabó Dezső *Elsodort Előlegek* című regényes ömlengését, Sirályhegyi Pál lágermeséjét (*Én Például Életben Maradtam*), vagy épp Borda József hedonista költeményeit. S persze Darvas iróniája megtalálta a polgári irodalom korabeli (és mai) elsejét, Mária Sándort, az európaiat. A Bárczi Benő öngyilkosságát tárgyaló történelmi regényfejezetben imigyen figurázta az írófejedelem tagadhatatlan (bár bocsánatos) hajlamát a szószátyár szépelgésre és a nagyképűsködő tudálékosságra: *"Mert öngyilkos volt ez a fiatalember, bizonyos Bárczi Benő, ezt teljes határozottsággal meg lehetett állapítani, nem teste teljes mozdulatlanságából vagy a kabátja alól literszámra ömlő vérből, de sokkalta inkább a belőle áradó csendből, mely disszonánsan törte át az erdő monoton lármáját, igen, ez a halottakat jellemző szűkszavúság teljes mértékben igazolta a róla elterjedt különös híreket, miket suttogva adtak szájról szájra előbb csak néhány kóborló vándorlegények, hogy néhány óra múltán az összes Kundok és Abigélek erről trécseljenek mosogatás után. A csend, e szaporaszájú vénasszony terjesztette a mendemondát, mert vér és merevség és tör, amely hosszú és hegyes, magukban mit sem bizonyítanak, úgy egészítik ki egymást, mint egy kissé markáns színekkel festett csendélet sápadt kontúrjai valami castiliai képen. Goya, igen Goyára emlékeztetett a kép"*

Darvas Szilárd 1945-ben a kommunista vicclap, a *Ludas Matyi* egyik alapítója volt, s kevéssel utóbb a filmhíradó is megörökítette alakját és kedélyesen könnyed szavait, amint a lap rejtvénypályázatának díjait (hízott libákat) átadta a nyerteseknek. Oldottságának és élces svádájának ez idő tájt már a legkülönbébb kabarészínpadokon, így például a *Szabad Nép* Kabaréjában is nagy hasznát vette, hiszen 1945-ben kezdte meg működését mint konferanszié. (Már bevezetett s változatos pódiumműsorokban fel-felbukkanó személyére hivatkozva ekkoriban készített szelíden névváltoztatásra egy hasonló nevű ifjú színészt, az eredetileg ugyancsak Szilárdként színre lépő Darvas Ivánt.) E műfaj koronázatlan királya a negyvenes évek első feléig Békeffy László volt, aki magától Nagy Endrétől vette át e tisztet, ám a Hitler-ellenes bemondásairól ("Nyugalom, fel fogják húzni!") és szállóigévé vált fordulatairól ("két eset van") ismert konferanszié a II. világháború után nem tért haza, s így helye megüresedett. Örökébe ketten léptek: Kellér Dezső és Darvas Szilárd. A cizelláltan poentírozó, az irodalmias kabaré hagyományait ápoló, néha kissé vérszegény Kellér mellett Darvas Szilárd képviselte a harsányabb, a közvetlenebb, a lendületesebb stílust. Elmaradhatatlan csokornyakkendőjével és jellegzetes orrhangjával Darvas a negyvenes évek végétől egészen korai haláláig a kabaréműsorok állandó közreműködője volt, konferansziéként éppúgy, mint örökzöld bohózatok szerzőjeként. (Jelenete a kényes betegről Csákányi Lászlóval és a hosszú Latyival, azaz Latabár Árpáddal máig a kíváncságműsorok egyik kedvenc száma.)

' alkotta meg (részben a már említett Gádor Bélával közösen) a slágermagyarázat műfaját,

vagyis a blőd dalszövegek sorról sorra haladó kivesézését. A korban közkedvelt Lantos Olivér, majd az ő - Karády Katalinnal egyetemleges - disszidálása után Vámosi János előéneklését követő megannyi poénaradat, mint például Halász Rudolf *Este fess a pesti nő* című slágerszövegének akkurátus szétcincálása a magyar kabarétörténet legmaradandóbb vonulatához sorolható. A dalszövegírók ostora azonban maga is gyártotta a megzenésítendő verseket, s nemcsak klasszikus operettek átdolgozójaként (Lili bárónő, Nebáncsvirág stb.), de zenés filmek kipróbált munkatársaként is tündökölt. Így a Feleki Kamill által formált Glauziusz bácsi, az Állami Áruház fejlődőképes főkönyvelője is az ő dalát elselypítve tett hitet a szebb jövő mellett ("

Ember

lesz az én kisunokám!

"), s ugyancsak Darvastól kapta talán legkedvesebb számát a nagyszerű Psota Irén, aki először a Felfelé a lejtőn című filmvígjátékban énekelhetett arról a tényről, miszerint őmellette elaludni nem lehet.

Az ötvenes évek köztudomásúlag és paradox módon a magyar humor egyik arany korszaka volt. Darvas Szilárd, aki e korszak legtermékenyebb humoristájaként működött, kollégáihoz hasonlóan szinte megoldhatatlan feladatokkal szembesült. Egy szellemtelen rendszer derűs mindennapjairól gondoskodni ugyanis nyilvánvaló nehézségekkel és veszélyekkel járt, s Darvas tehetségéről és emberi tisztességéről árulkodik, hogy ekkoriban írott humoreszkjeit döntően ma is szellemesnek találjuk, s csak ritkán érződik ki belőlük a félsz vagy a megfelelni vágyás. Ezek az írásai a hétköznapi bosszúságok, az emberi ócskaságok örök témáit tárgyazzák, s a végeérhetetlen értekezleteket vagy épp a Tompára Sikerült Fogpiszkálókat Rosszalló Szavak Kíséretében Megbélyegző Vállalatnál uralkodó áldatlan állapotokat kipellengérező írásait lapozgatva nemegyszer hangos kacajra fakadhat a kései olvasó. Második gyermekéről, Ferikéről (ma Darvas Ferenc, méltán kedvelt zeneszerző) írott humoreszkjeiben pedig a pazar nyelvi humor mellett derűsen tiszta érzelmességére is rácsodálkozhatni.

Másfél évtizedes állandó és intenzív jelenléte, mely a Ludas Matyitól a rádió *Tarkabarka* című szombati szórakoztató műsoraiig s a Kamara Varietétől az Állami Bábszínház bábkabaréjáig terjedt, nem maradt következmények nélkül. A sokat (és nemegyszer gyengét) író és sokat szereplő Darvas Szilárdot már ekkor s halála után is megannyian korholták, amiért elaprózta, "elkonferálta és elludasmatyizta rövid életét" (Rónai M. A.). Rövid életét, melynek titkát - kedvvel idézett aforizmája szerint - ő fedezte fel, s ha már fölfedezte, hamar át is ültette a gyakorlatba. Darvas ugyanis szabványos bohémként a legkevésbé sem kímélte magát, s lényétől mindenkor idegen volt a "szenvedéllyé fajult mértékletesség". Megszállottan dohányzott (állandó bronchitise idővel írásainak visszatérő témájává vált), s bizony ivott is - mint Molnár Gál Péter írja egy helyütt, védőitalt -, ekképp óva magát a mindinkább elembertelenedő rendszer realitásaitól.

Alig múlt 51 éves, amikor egy szívinfarktus végzett vele. A nagy művel szigorúbb kortársai szerint örökre adós maradt, saját dédelgetett terveit (így például a piros szoknyától idegenkedő Schneider Fáni marxista olvasatát) sem tudta mind megvalósítani. Mindazonáltal karikatúragyűjteménye, a máig új és teljes kiadásra váró *A csodálatos papagáj* vitathatatlan remekmű, s bár versei zömükben könnyűnek találtnak, egy-egy szellemes fordulata, frivolan kétértelmű poénja vagy épp érzelmes-ironikus slágerszövege elevenen él emlékeinkben. S ez bőven több, mint amit irodalomtörténetünk néhány bérelt helyű klasszikusáról elmondhatunk.

szemelvény

Elég volt, asszonyom!
(A csodálatos papagájból, 1946)

Mikor Budán, éjfél után,
halkan leszáll az árfolyam,
annyi a nép, mint a szemét,
annyi és éppen olyan,
a kicsi bár, jaj tele már,
nőben barna a zsáner
ahogy kiszáll, tangót riszál
a délceg börziáner,
ha nő a ceh, azt mondja, eh,
túl kicsi még a lista,
kacagva veszt s egy dalba kezd
száz ifjú panamista:
Elég volt, asszonyom,
a dollár, amit küldött,
pezsgő lesz vacsoránk,
naná, majd holmi sült tök,
nőben a legszebb még
a pesti rassz, hiába,
remélem, benne lesz egy jó kis esti razziába',
ne féljen, kicsikém,
ha ügye rosszul áll is,
se—ora, mondja már,
akad nekünk egy jó fiskális.
Hát simítsa meg lágyan rőt hajam,
hisz maga drágább nékem, mint a tört arany,
ha érzi kis kezét,
jaj, megremeg a tarkó,
se—ora, szép az éj,
s oly messze még a Markó.

László Ferenc

Télen az utcát ingujjban járja”

2011. január 7. - SZOMBAT

Darvas Ferenc zeneszerzővel beszélget Várnai Pál

Zeneszerző, zongorakísérő, filmek, színdarabok, tévé- és rádiójátékok zenéjének szerzője, némafilmek zenei kísértője. Darvas Szilárdnak, a kiváló humoristának, kabarészerzőnek és konferansziénak az ifjabbik fia. Nemrég ünnepeltük apja születésnek századik évfordulóját. Testvérével, Lászlóval együtt apjuk számos írásának ihletői.

Mit gondol, mennyire érthetőek, aktuálisak ma Darvas Szilárd humoreszkjei?

Nehéz kérdés. Azt mondanám, hogy vannak köztük örökéletűek és olyanok is, amelyek politikai természetűek és inkább korhoz kötöttek. A múltkor valakinek megmutattam apám sláger-magyarozatát. Az illető úgy röhögött, hogy majd leesett a székről. Darvas Szilárd humoreszkjeinek egy része egészen zseniális, mások gyengébbek. Különben nagyon erős előadói érzéke volt, nagyon jól tudott verset mondani, jó színészi képességei lehettek, bár színész sohasem volt.

Én még hallottam őt konferálni a Vidám Színpadon, jól emlékszem, hogy mindig csokornyakkendő volt rajta.

Erre általában emlékezni szoktak. A csokornyakkendő, az akkoriban divatos, kissé „prolis” svájcisapkával ellentétben a régi polgári világot idézte.

Magyarországon is számos művész vagy író dinasztia van, azt gondolom, hogy a Darvas családot is nevezhetjük dinasztiának. Testvére, László is ír, két verseskötete jelent meg. Két fia, Bence és Kristóf, pedig zenészként ismertek.

Bence fiam zeneszerzést végzett s Pintér társulatának több darabjához szerzett zenét. Ő írta a zenéjét a most a Nemzeti Színházban játszott Vesztegvár a Grand Hotelben című Rejtő darabnak is. Kisebbik fiam, Kristóf, játszott a Specko Jedno társulatban, a Krétakör színház több produkciójában zongorázott, vezette a Krétakör színész zenekart. A zongorázás, a billentyűs játék nagyon erős hagyomány a családban.

Visszatérve Darvas Ferencre: Ön sanzonokat, kuplékat is ír, valahol elkésett operett-szerzőnek is mondja magát. Különben apja is átdolgozta több operett szövegét...

Biztos az is közrejátszott, hogy én már kisgyerekkoromban láttam apámat a varietében, meg a

bábszínházban konferálni.

Első szerzeménye is apja egyik szövegére íródott.

Igen, ez az apám halálának első évfordulójára rendezett emlékműsoron történt. A vers címe A villamos balladája, s ebből én csináltam egy sanzont, amelyet Mezey Mária adott elő. Én kísértem, nagy lámpalázzal. Egy ilyen nagy művésznőt kísérni 16 évesen...

Mondana pár szót pályakezdéséről?

Még a főiskola befejezése előtt a Fővárosi Operettszínháznak lettem a korrepetitora, ahol megbíztak a Lóvá tett lovagok megzenésítésével, s ezt aztán diplomamunkának is elfogadták. Nagy dolog volt ez a számomra 24 évesen, hiszen ez a színház akkoriban bevehetetlen bástya volt.

Gyerekkorában nem foglalkozott zenével?

Szerencsés voltam, mert édesanyám nagyon szerette a zenét, különösen a zongorát. Én is nagyon korán leültem a billentyűk elé s elkezdtem improvizálni, ahogy éppen eszembe jutott. A zenei illusztrációs készség már korán megvolt bennem, s ha most egy némafilmet kísérek, szinte ugyanúgy csinálom, mint hatéves koromban tettem.

Valahol használja azt a kifejezést, hogy „alkalmazott zenét” komponál.

Ennek az a lényege, hogy használatra készül, színházi előadáshoz, rádiójátékhoz vagy filmhez. Annak idején már Bach is hétről hétre szállította a kantátákat meg oratóriumokat. Én igazán csak közösségben tudok zenét csinálni. Nem vagyok magányos szerző, nem az asztalfióknak írok. Tanárom buzdítása ellenére se nagyon éreztem indíttatást arra, hogy kortárs zenét szerezzek.

Őn is, apja is sokat forgott színházi, zenei körökben. Biztosan sok érdekes történetet, anekdotát is tud. Mesélhetne párat.

Egyszer zongoraóra után eldicsekedtem apámnak, hogy a tanárnő szerint nagyon jó a billentésem. Mire ő: fordítsak neki hátat, majd megmutatja, milyen jó az ő billentése. Sok ilyen emlékem van róla. Bár együtt laktunk, aránylag keveset találkoztunk. Alig voltam 15 éves, amikor meghalt. Elfoglalt ember volt, két végén égette a gyertyát.

Várady Szabolcs írt egy verset Önről, s ez úgy kezdődik, hogy „Van Pesten egy páratlan fenomén”, aki „téli az utcát ingujjban járja”. Ha látunk a városban valakit, aki télvíz idején is hosszú ujjú fehér ingben baktat az utcán, biztosak lehetünk abban, hogy az Darvas Feri. Hogyan bírja ezt a szervezete?

Akiről beszél, az biztos, hogy nem a Darvas Feri, mert én mindig szaladok, különben fáznék. Télen-nyáron futva közlekedek, olyan örületes nagy bennem a mozgásvágy. Még mindig ping-pong versenyző vagyok, a Budapest I./b osztályban és nyeregetek is meccseket.

Különleges lehet a hőháztartásom, képes vagyok sok éve egy szál fehér ingben járni, kezemben egy fekete inggel, melyet télen dzseki helyett hordok...

Arról is ismert, hogy erőssége a fejszámolás, különböző feladatokat old meg a zongorán. Sajnos ezt itt nem tudjuk megmutatni, de elmondaná, hogyan csinálja?

Édesapám annak idején a híres fejszámolóval, Pataki Ferencsel együtt lépett fel. Hozzá hasonló agy ezer évben egy születik. Játékos ember vagyok és szeretek számokkal játszani. Szeretem a számokat, mert nagyon elvontak, nem lehet velük ködösíteni. Kis fejtörőket, fejszámoló mutatóványokat találtam ki s eljutottam odáig, hogy a zongorán négyjegyű számokat tudok szorozni. Leütögetek különböző akkordokat és egyszer csak megmondom a végeredményt. Több alkalommal is tetszést arattam matematika professzorok előtt a műegyetemen.

Mit tud felmenőiről? Honnan származik a család?

Mindkét nagyapám zsidó származású volt, de ezt csak szájhagyomány útján tudom. Anyai nagyapám állítólag egyedül jött Magyarországra, tizenéves fiúként. Másik nagyapám újságíró volt, az MTI-nél dolgozott. Mint nemrég kiderült, ő volt az alapító főszerkesztő, Radó Sámuel helyettese, Darvas László néven.

Fivére, László a Hifi magazinnak volt a szerkesztője, egyébként, szerényen, a világ legjobb tördelőjének mondja magát. Vicces verseket is ír, olykor verses prózát, úgynevezett makámát is. Legújabb könyvéből, a Grotex-ből szeretnék idézni, a Félmajmokból: „Csak nagypapai ágon vagyok majom...a bennszülöttek viszont (érezve irántam némi iszonyt) kibökik néhanap: majomnak tartanak. Pedig belőlem bárki lássa! Hiányzik a főmajmok identitása. Hozzáteszem mégis: a bennszülötteké is”. Ha jól értem László verses prózáját, bárminek tartsák is őt mások, valójában semmiféle identitással nem tud azonosulni.

Ezzel én is így vagyok. Laci nyilván úgy érezte, hogy meg kell írnia ezt a verset. Én nem gondolkodom ilyesmikről. Vallási kérdésekkel egyáltalán nem is foglalkozom. Még ateista sem vagyok (azért azt megjegyezném, hogy volt egy plébános nagybátyám), mert abban van valamiféle harciasság. A zene, a számolás és egyéb dolgok töltik ki az életemet.

Min dolgozik most? Miféle hagyományokat őriz, ápol a munkájában?

Most a pesti humorét, a kabaréét, de ez véletlen, mert én mindig azt teszem, amivel megbíznak. Erich Kaestner Május 35 című darabját nemrég mutatták be az egri Gárdonyi Géza színházban. Ehhez szereztem zenét. Március 21-én lesz a bemutatója Heltai Jenő Naftalin c. darabjának, szintén az én zenémmel. Utána pedig egy a Thália Színházban színre kerülő kabaréban fogok feldolgozni régi dalokat.

Tehát azt a hagyományt folytatja, amelyben (legalábbis a két háború között) egyes magyar írók, zeneszerzők világhírré tettek szert: az úgynevezett könnyű műfajt, a vígjátékot, a bohózatot, az operettet. Hogy csak Molnár Ferencet, Lengyel Menyhértet, Szép Ernőt, Kálmán Imrét, Ábrahám Pált, Zerkowiczot említsem. Többségük zsidó volt, ahogyan a közönségük is.

Még annyit hozzá tennék, hogy nagyon szeretem a viccet. A színpadon is szoktam mesélni anekdotákat, vicceket, melyekből irgalmatlan mennyiséget tudok. Engem nagyon érdekel a humor és a komikum természete, az, hogy mi vicces, mi nem az.

Tudjuk, hogy az a bizonyos pesti humor már alig létezik. Talán ahhoz kellett egy kis elnyomás?

Igen, a politikai viccek teljesen megszűntek. Apám és Kellér Dezső egy korszakban működtek, kicsit rivalizáltak is. Mindketten bölcsek és fanyarok voltak, talán apám volt közülük a sziporkázóbb és a lendületesebb. Ő korán meghalt és később is kezdett foglalkozni a humorról, a háború előtt költő volt. Két keresztény beszélget című verséért feljelentette az Egyedül vagyunk című nyilas lap főszerkesztője, és ezért haditörvényszék elé is állították.

Több tucat filmzenét szerzett. Melyeknek volt a legnagyobb sikerük?

Bereményi Géza filmjét, az Eldorádót felterjesztették Európa díjra, meg is nyerte, míg én a hat legjobb komponista között voltam jelölve. Csináltam húsz-huszonöt filmhez zenét.

Hogyan improvizál, hogyan komponál a némafilmeknél?

Én alapvetően improvizatív alkat vagyok, pillanatok alatt kitalálom a dallamokat. Volt egy idő, amikor nagyon sok némafilmet kísértem, Buster Keaton meg Chaplin sorozatokat. A némafilmeknél nagyon el kell eresztenie magát az embernek és átadni magát a filmnek.

Ez talán még nehezebb, mint amikor mondjuk a gyermek Mozart improvizált egy bizonyos témára egy herceg előtt?

Mozarttal érzek valami rokonságot – természetesen nem azonos a színvonalunk – egy bizonyos könnyedséget, játékoságot, némi infantilizmust és gyorsaságot. A könnyű műfajban nagyon meg kell dolgozni, épp azért, mert túlságosan könnyű, azért, hogy ne legyen túlságosan közhelyes. De visszatérnék a humorra. Korábban beszéltünk a viccekről. Én különösen szeretem a zsidó vicceket.

Miben mások a zsidó viccek?

Évszázadok üldözöttsége, a rejtőzködés, a csavaros észjárás megtermeli a kisember, a slemil humorát. Kohnt és Grünt másokkal együtt ki akarják végezni. Mindenkinek bekötik a szemét egy fehér kendővel. Kohn kéri, hogy az ő szemét ne kössék be, mire Grün: ne csinálj bajt! Az egyik Móricka vicc szinte az életfilozófiám lett. A tanító megkérdezi: – Hány lába van a cserebogárnak? Mire Móricka: – Ez a tanító úr legnagyobb gondja?

Egy tollas zsidó át akarja vinni a motyóját a határon, de ott csak keresztény mehet át, így a zsidó kikeresztelkedik. A határőr, aki már messziről azon töri a fejét, hogyan fogja ő elkergetni a zsidót, megkérdezi, hogy milyen vallású. A zsidó mondja, hogy római katolikus. – Na, ne vicceljen. Mire a zsidó megmutatja neki az áttérést igazoló papírt. – És mi a foglalkozása? Tollas zsidó vagyok.